

ÖLÜ VE ÖLÜMLE İLGİLİ ANLATILAR KATALOĞU: XIII

Nevzat GÖZAYDIN*

Özet

Deyimler, şiirler, halk şarkıları ve efsaneler, Türk halk edebiyatının değerli verileri oldukları kadar Türk dilinin de zenginliğidir. İnsanların çoğunun köylerden kentlere göç etmiş olmasına rağmen, bu anlatılar ve edebî metinler halk arasında hâlâ söylenegelmekte ve onlara inanılmaktadır.

Bu yazıda, ölüm ve ölü kişi hakkındaki anlatılardan derlediğim bazı örnekler vereceğim. Bu anlatıları, rüyada başka bir kişiye görünmek, ölüm anı, tehlikeli ölü ve hayalî ölü vb. şeklinde olan temalarına göre sınıflandırdım. Yazımın başında gazetelerden de bazı örnekler verdim.

***Anahtar kelimeler:** Anlatılar Kataloğu, folklorik (halk bilimsel), ölümün ve ölülerin temaları.*

Narratives Catalog XIII About The Death And The Dead Person

Abstract

The idioms, poems, folk songs and legends are the richness of Turkish language as well as being valuable data of Turkish folk literature. Although people mostly imigrated to the cities from the villages, these narratives and literate texts are still told and believed among people.

In this paper, I will give some examples from the narratives I compiled about death and the ead person. I categorized these narratives according to their themes such as being seen to another person in a dream, the time of dying, dangerous dead person and imaginary dead person etc. At the beginning of my paper I also gave some examples from the newspapers.

***Key words:** Narratives Catalog, folklorical, themes of death and dead peoples*

* Prof. Dr.

Giriş

Türk diline ait en güzel örneklerin yer aldığı halk edebiyatı ürünleri arasında bulunan anlatılar dalı, genellikle masallarıyla çocukların, halk hikâyeleri ve efsanelerle büyüklerin, fıkralarla ise hem çocukların hem de büyüklerin zevkle ve merakla dinledikleri metinlerden oluşmaktadır. Ayrıca atasözleri, deyimler, anekdotlar, sayışmacalar, tekerlemeler ve bilmeceler nesir türünde (dilimizin) vazgeçilmez örneklerini ortaya koyar. Daha çok yazılı olmayan ve sözlü kültürümüzün yüzlerce yıldan beri temsilcisi olan bütün bu türlerin halk ağzında aktarıla aktarıla günümüze kadar geldiğini, bunların söz varlıkları içindeki kalıplarının fazla değişikliğe uğramadığını da biliyoruz.

Nesir türündeki geniş yelpaze içinde farklı yapılar arasında kendine yer bulan ölü ve ölümle ilgili anlatılar, hemen hemen hiçbir duraksamaya veya eksiltmeye uğramaksızın canlı bir biçimde halk arasındaki varlıklarını günümüzde de sürdürmektedirler. Gün geçmiyor ki, ölülerimizle veya ölümle ilgili bir haber gazetelerimizde yer almasın! Önceki yıllarda yayımladığım örnekler ile bu tür anlatıların bir kataloğunu ortaya çıkarmak istemişim.¹

Türk halk edebiyatındaki türlerden sadece masallar ile bilmeceler bir katalog içinde yer alabilmişti. Prof. Pertev Naili Boratav Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı derslerini okuturken öğrencilerinin tatil dönemlerinde yörelerinden masal derlemelerini istemişti. Masal derleyip getiren öğrencileri arasında Zeynep Dengi (daha sonra Prof. Dr. Korkmaz) de bulunuyordu.² Bütün masalları Sinoloji (Çin Dili ve Edebiyatı) Kürsü Başkanı Prof. Dr. Wolfram Eberhard ile birlikte işleyen Prof. Boratav Almanca olarak bir masal kataloğunu ortaya çıkarmıştı.³ Böylece o günlere kadar yayımlanmış eserlerdeki masallar ile öğrenciler tarafından derlenmiş olan masallar bir bütünlük içinde *Türk Halk Masallarının Tipleri* başlığı altında bilim dünyasına sunulmuş oldu.

Türk bilmecelerinin kataloğunu da Prof. Boratav'ın asistanı Prof. Dr. İlhan Başgöz ile Avusturyalı Türkolog Andreas Tietze'nin hazırladığını biliyoruz.⁴ Bu iki türün dışında halk edebiyatımızda başka bir katalog bugüne kadar yayımlanmamıştır. Yıllardan beri kendi araştırma gezilerimde derlediğim ve öğrencilerimin derlediği ölü ve ölümle ilgili anlatılar yaklaşık üç binin üzerindedir. Bunları yıllar önce bir katalog çerçevesi içinde planlanmış ve geçici bir maddeler topluluğu olarak yayımlamaya başlamışım. Yayımladığım anlatıların genel toplamı altı yüze yakındır. Bu yazımda

1 Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi yay., *Türk Folklor Araştırmaları*, yıl: 1984, s. 97-118; 2) *Konya Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Konya, 1985, s. 263-279; 3) Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi yay., *Türk Folklor Araştırmaları*, yıl: 1985/2, s. 49-82; 4) *GÜ Basın Yayın Yüksekokulu Dergisi*, yıl: 1984/6, s. 79-157; 5) AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, *Türkoloji Dergisi*, C. 9, yıl: 1981, s. 23-42; 6) aynı yayım, C. 10, yıl: 1982, s. 39-61; 7) Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., *Prof. Dr. Şükrü Elçin Armağanı*, 1993, C. 29, s. 139-152; 8) AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, *Türkoloji Dergisi*, C. 11, 1993, S. 101-134; 9) *Prof. Dr. Zeynep Korkmaz Armağanı*, TDK yay., Ankara 2004, s. 163-188; 10) *Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları – Uluslararası Sempozyum Bildirileri*, Gazi Üniversitesi, Türk Halk Bilimi Merkezi yay., Ankara, 2006, s. 123-130; 11) *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 2003/1, Ankara, 2006, s. 39-88.

2 Sayın hocam Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın bir sohbet sırasındaki ifadesi.

3 Wolfram Eberhard-Pertev Naili Boratav (1956), *Typen Türkischer Volksmärchen*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.

4 Andreas Tietze-İlhan Başgöz (1973), *Bilmece – A Corpus of Turkish Riddles*, Berkeley, University of California.

da (A) maddesinden on altı, (R) maddesinden yirmi beş olmak üzere kırk bir anlatıyı sunuyorum. On birinci ve on ikinci yazım *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*'de yer aldığı için onun bir devamı olarak bu yazımın da aynı yılda okuyuculara ulaşmasının doğru olacağını düşünüyorum. Ölü ve Ölümle İlgili Anlatılar Kataloğu içinde yer alan, tasnifini yaptığım, ana ve alt başlıklar altında gösterdiğim bütün maddeleri burada bir kez daha tekrarlamak istemiyorum. Bu maddelerin tamamını on birinci yazımda vermişim.⁵ Dileyenler o yazımdaki açıklamalara bakabilirler. Aşağıda (A) ile (R) maddelerinde tasnif ettiğim anlatıların, Türk halk edebiyatının anlatı hazinesinden bir tutam olduğunu belirtip genç araştırmacıların bu ve benzer türlerde kataloglama işlerinde yol almalarını içtenlikle diliyorum.

(A) maddesi ile ilgili olanlar:

A/1) “Bizim yukarı evin içinde bir yatır varmış. Yatır evdeki küçük bir kapının oradaymış. Benim babam felçli olduğu için iki deynekle yürürdü. Bu yüzden küçük suyunu dökmek için o kapının orada dururmuş. Babamın eniştesi rüyasında görmüş. Rüyasında ihtiyar bir dede : “Bu öfkeli gelip benim üzerime küçük suyunu döküyor. Ne bela bulacaksa benden bulsun, bir daha yapmasın.” demiş. Aradan zaman geçmiş. O kapıya bir tuvalet yaptırılmaya karar verilmiş. Gene babamın eniştesi rüyasında o dedeyi görmüş. Dede ona: “Benim üzerime tuvalet yaptıracaklar, sakın yaptırmasınlar.” demiş. Babamın eniştesi yaptırılmayacağını söyleyince de dede : “Hicaza gidecekler, gitsinler. İlyas kardeşim onlarla gitsin. Ben evi beklerim.” demiş ve kaybolmuş. Oraya tuvalet yaptırılmamış ve etrafı bahçe gibi çevrilerek adak yeri yapılmış.”

***

A/2) “9 sene kadar oldu. Babam ölmüştü. Biz, hele ben çok ağladım. Günlerce ağladım. Üzülüm. Bir gün ben babamı rüyamda gördüm. Rüyam şöyleydi. “Ben mezarlıktaydım. Babamın mezarının başına oturdum. Babacım sen bizi niye bırakıp gittin, neden bizi yalnız bıraktın diye ağlıyordum. Bu sırada babamın mezarı ortadan ikiye ayrıldı. Babam tam mezarın ortasında yarı beline kadar oturmuş bir vaziyetteydi. Yani babamın belden yukarısı açıktı. Görüyordum. Babam kızım madem bu kadar üzülüyorsun, gel seni yanıma alayım dedi. Beraber dururuz, dedi. Ben korktum. Yaa babacım ben korkarım, gelemem dedim. Babam kızım ben varım ya neden korkacaksın dedi. Ben de yok baba korkarım gelmeyim dedim. Babam bunun üzerine, peki kızım biraz sonra gel madem şimdi istemiyorsun. Git şimdi. Sonra gel yanıma, dedi. Babam böyle dedikten sonra kayboldu. Mezar da tekrar kapandı. Korkuyla uyandım. Ben bunu sonra yordurdum. O rüyayı gördüğüm sırada ben hastaydım. Eğer babamla gitseydim ölecekmişim. Gitmedim, iyileştim.”

***

A/3) “Ben Tepeköy’de evliyim. Aslen Denizliliyim ama Tepeköy’e gelin geldim. Abim, annem, gelinler, akrabalar Denizli’dedir. Denizli’deki abimin toptancı dükkânı vardır. Bu abim geçen sene yazın dükkânın önüne çeşme çıkarttırmış. Babamın ruhuna varsın diye. Benim haberim yok daha. Bir gün rüyamda babamı gördüm.

5 bk. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 2003/1, TDK Yay., Ankara 2006, s. 39-88.

Rüyam şöyleydi : “Babam bana aşanım diyo, Abdullah dükkânın önüne çeşmeyi aldı, eyi etti emme, bir dolap koydurmadı. Böle pek iyi olmuyo. Bi de dolap koydursa buz gibi su akcek.” Uyandım. Çeşmeden falan haberim olmadığından şaşırılmışım. Hemen abime telefon açtım. Rüyamı anlattım. Bunun üzerine çeşme olduğunu, ancak dolap olmadığını söyledi, benim rüyam üzerine dolap aldı. Şimdi yazın buz gibi su akar dükkânın önünden. Gelen giden içer.”

***

A/4) “Koçhisar’da Elmas abla vardı. 5 yıllık evli iken kocası öldü. 3 yaşındaki oğlu ile genç yaşta dul kaldı. Kayınvalidesi ile birlikte kalıyorlardı. Bütün mahalle haftalarca ölenin ardından ağıt yaktı. En çok ağlayan ise zavallının anasıydı. Bir ölünün arkasından bu kadar ağlayanını görmemiştik. 52 gün sonra kadının ağlayıp sızlaması birden bire kesildi. Elmas ablanın anlattığına göre 52. gece kaynanası bir rüya görmüş. Rüya Elmas ablanın annesiyle birlikte bir yere gidiyorlarmış. Ona Fikriye teyze sen git, ben Yılmaz (oğlu)’ı göreceğim sonra gelirim demiş. Hastahane gibi bir yerde merdivenlerden aşağı iniyor. Önüne üç kapı çıkmış. Yılmaz’ı görmek için kapıların hepsini açmış fakat hiçbirinden içeri girememiş. Kapıları açar açmaz sel gibi sular dışarı akıyormuş. İçeriden oğlunun sesini duyuyor fakat ona bir türlü kavuşamıyormuş. Sabah hocaya gidip rüyasını anlatmış. Hoca da ölünün arkasından çok ağlayıp sızlamanın doğru olmadığını, onu rahatsız etmemek için ağlamasını kesmesini söylemiş. Bu olaydan sonra ağlaması kesildi. Birkaç gün sonra oğlunu tekrar rüyasında görüyor. Oğlu ona teşekkür edip konuşuyor.”

***

A/5) “Babaannem öldü. Ben onun ölümüne gidemedim. Ufak çocuğum vardı. Ben Aydın’daydım, o köy de, uzak. Nasip olup gidemedim. Rüyamda babaannem hecaza (Hacıya) gitmiş, dönmüş. Dönüşü nedeniyle duası yapılıyor. Evinin mutfak gibi yerinde bir sürü firma (hurma). Bana bu firmaları çocuklara dağıt dedi. Hacılığı mübarekledim, elini öptüm. Dağıdırın dedim. Benim bi hörü ebem öldüydü. Onu sordum. Görmedim gızım dedi. Bu rüyamı anlattım. Babaannemin yerinin, amelinin eyi olduğunu söylediler.”

***

A/6) “15 yıl önceydi. Adana’nın Zorkun yaylasında bir gece benzeri az görülür bir yağmur yağdı. Bu sırada bizim evin birkaç ev ötesinde oturan komşu kadının yıldırım düşmesi sonunda öldüğünü duyduk. Kadının 4 tane de çocuğu vardı. Bu olayın üzerinden 6 ay kadar geçince adam yeniden evlendi. Evlendiği kadının bir süre sonra kâbus gördüğünü öğrendik. Kadın evin eski hanımını her gece hortlak şeklinde görüyor ve evimi boşaltmazsan sen de buraya gelirsın diyormuş. Kadın buna 3-4 ay dayandı ama sonra babasının evine kaçtı.”

***

A/7) “1951 senesiydi. Tanınmış bir ailenin oğluna beni istediler. Babam da (tabii hiç bize danışmadan) söz vermiş. Ben ne kadar ağladım, “olmaz” dedimse de, dinleyen olmadı. Annem de benim istemediğimi görünce babamı vazgeçirmeye çalıştı

ama babam söz verip dönmekten nefret eden biri olduğu için “Bir kere söz verdim. Kısmet buymuş.” diye, vazgeçmedi.

O gün ikinci ezanı okunurken ağlayarak dua ettim. Yozgat’ın eski hocası, hatta manen yüksek bir kişi, evliya olduğunu söyleyen Şeyh Muhittin Efendi, babamın dedesidir. Dua ederken içimden onlardan yardım istemek geldi, Fatiha okuyup ruhlarına hediye ettim. “Siz mademki benim dedemsiniz, benim bu durumdan kurtulmama yardımcı olun. Eğer hakkımda hayırlıysa olsun, değilse bozulsun, hakkımda kim hayırlıysa, onunla evlenmek nasip olsun.” diye dua ettim.

Ertesi gün babam çarşıya gittiğinde, amcasının oğluyla karşılaşılıyor. (İkisi de Şeyh Muhittin Efendi’nin torunu) “İrfan” diyor. “Kızını onlara vermeyeceksin. Benim içim razı olmuyor. Bugün rüyamda dedemi gördüm. Sana kızıyordu.” diye babamı geri çevirmeye çalışıyor. Babam da onun sözüne çok önem verir, onu kırmazdı.

Her nasılsa ikna oluyor ve beni vermekten vazgeçtiğini, isteyen aileye bildiriyor. Sonradan öğrendiğime göre, aynı günlerde eşim için de bir kızı istemiş ve söz kesmişler. Birkaç gün sonra kızın babası özür dileyerek kayın pederime geliyor. “Kusura bakmayın, ben kızımı vermeyeceğim.” diyor. “Şeyh Muhittin Efendi bugün rüyamda bana kızdı. “Oraya kızını verirsen seni döverim.” diye bastonunu havaya kaldırdı. Uyandım. Bunu için kızımı vermeyeceğim.” diyor.

Bu olaydan bir ay sonra, bana dünür geldiler ve evlendik. Evlendikten sonra kayınvalidemle birlikte bir gün oturmuş konuşuyorduk. Şeyh Muhittin Efendi dedemiz olduğu için “Bize böyle böyle oldu. Deden o kızını almamızı engelledi.” diye anlatınca, benim işimi de, eşiminkini de nasıl bozup, bizim evlenmemize yardım ettiklerini anladım. Çok mutlu olduk. Her bakımdan anlaşan bir aile olduk. Böyle olmamızda dedemin yardımcı olduğuna eminim. Her gün onlara dua ederim.”

***

A/8) “Rahmetli annem ölen çocuklarından Nafiye’yi çok severdi. Evliliğin üzerinden kısa bir zaman geçince Nafiye genç yaşta amansız bir hastalığa tutuldu ve öldü. Hepimiz çok üzüldük. Oysa annem ‘Nafiyem ölmedi!’ diyordu. Kendisine sebebini sorduğumda bana ‘O ölmedi, ben onu her gün görüyorum, kâh orada kâh burada, o her zaman benimle.’ dedi. Aradan uzun yıllar geçti. Annem de ecelin eline düşünce ‘Ben Nafiyemin yanına gidiyorum.’ dedi. Allah ruhunu şad eylesin.”

***

A/9) “1940’lı yıllarda ablam evlenip kocasıyla İzmir’in Buca ilçesine yerleşmişti. Evleri güzel bir mahalledeydi. Komşuları da çok cana yakın dost insanlardı. Evlerinin bitişiğindeki komşularının bir oğlu vardı. O yıllarda birçok ailenin durumunun olduğu gibi bu ailenin de durumu iyi değildi.

Buca’da bulunan hâli vakti yerinde yardımsever bir insan bu ailenin çocuğunun bakımını üstüne almış, okul masraflarını karşılıyor, giyeceklerini alıyordu. Bu küçük çocuk yaşının göstermediği bir olgunluğa sahipti. Aldığı bu yardım karşısında, o yardımsever insana büyük bir sevgi ve saygı besleyerek onu sevindiriyordu.

Ama çocuk tam delikanlı çağına ermişti ki bir hastalığa yakalanarak bir iki ay içinde öldü. Ailesi ve o yardımsever insan başta olmak üzere tüm Buca halkı bu çocuğun ölümüne çok üzülüyordu. En çok da annesi kendisini harap ediyordu.

Annesi bir gün oğlunu gördüğünü, yanına gelip konuştuğunu söyleyince bütün halk şaşırıldı. Ölen delikanlı annesine üzülmemesini kendisi için yas tutmasını istemiş ve kendine yardım eden insana, tüm Buca halkına duacı olduğunu söyleyerek geri gitmiş.

Bu duruma inanmayan bir kadın “Böyle şey olmaz çocuğun annesi bunları üzüntüsünden söylüyor.” diyerek mahalle halkını çocuğun annesinin doğru söylemediğine inandırmaya çalışmış. Aradan birkaç gün geçtikten sonra bu kadın bir sabah erkenden kendi küçük çocuğuyla tarlaya giderken bir atlıyla rastlaşır. Kadın önce atlıyı tanıyamaz. Ancak kendi çocuğu hemen “Anne bak Sami abi gidiyor!” diyerek annesine göstermiş. Kadın gerçekten atlının ölen delikanlı olduğunu görünce peşine takılır. Atlı delikanlı Buca sokaklarına dalar ve kendi evlerinin önüne geldiğinde ortadan kaybolur.

Bu kadın bu hadiseyle ölen delikanlının gerçekten eren bir insan olduğuna karar verir.”

***

A/10) “Aşağı Elma Hacılı köyünde görev yaparken tayinim Yozgat’a çıktı. Eşyaları Yozgat’a taşımak için köye gelip giden taşıtları gözlüyordum. Köyün traktörlerine bu işi yaptıramadım. Kamyonlar ise o günlerde köye hiç uğramadılar. Bir sabah bizim hanım bana “Bugün kamyon gelecek.” dedi. Şaşırđım. “Nereden biliyorsun?” dedim. Karım da bana “Rüyamda senin merhum Hulusi hocayı gördüm, kamyonu o gönderiyor.” dedi.

Hakikaten öğleye doğru bir kamyon bizim evin önünde durdu. Bana “Yozgat’a taşınacak eşyanız varmış, onları almaya geldik.” dediler. Hocam Hulusi Efendi öldükten sonra da bana yardım elini uzatmıştı.”

***

A/11) “Kaynanam bir sabah gece rüyasında amcasının eski evindeki odalardan birinin penceresinde kundağa sarılı bir bebek gördüğünü, bebekle konuştuğunu ve bebeğin bir süre önce vefat eden oğlunun sesiyle kendisiyle konuştuğunu anlattı.”

***

A/12) “Zehra Abla Almanya’da çalıştığı bir sırada, bir gün babasını rüyasında görüyor. “Ölüyorum kızım, gel!” diyor. Birkaç gün üst üste aynı şekilde görüyor. Nihayet bir iki gün sonra babasının öldüğünü görüyor. Artık dayanamayıp apar topar geliyor. Geliyor ama babasının iki saat önce öldüğünü öğreniyor.

Zehra Abla’nın “Babam beni çok severdi ölmeden önce beni görmek istediğini söyledi, çağırđı, ama ben ihmallik ettim.” diye ağlamasını unutamam.”

***

A/13) “Eski evimi yıktırıp yerine yenisini yaptırmaya karar verdim. Bu evin arkasında kalan ufak bahçede de kendimin oturacağı küçük bir ev yaptıracaktım.

Arkadaki ev yapılmaya başlanınca rüyama biri girmeye başladı. Bana kendisinin orada yatmak istediğini ve oraya yapılacak evde kim oturursa beladan kurtulmayacağını söyledi. Bunun üzerine işçilere daha derine kazmalarını söyledim. İşçiler daha derine inince bir mezar çıktı. Bunun üzerine o evin inşaatından vazgeçip ön tarafta yapılan büyük evde oturmaya başladım.”

***

A/14) “Ben kızım ve torunumla yaşayan dul bir kadını. Bir gün biri benimle evlenmek istedi. Ben de bu teklifi kabul ettim. Fakat gece rüyamda kocamı gördüm. Aslında tam uyumuş değildim. Uyku ile uyanıklık arasındaydım. Yemin ederim ki kocam eve geldi ve ben onun ayak seslerini duydum. Bana “Sen ne yapıyorsun. Ben daha ölmedim. Yoksa ben hayattayken sen başka biriyle mi evleneceksin? Kendine gel hanım...” dedi. Sonra da kapıdan çıktı gitti.

Derhal benimle evlenmek isteyen adama, kendisiyle evlenmeyeceğimi söyledim.”

***

A/15) “Bir tepenin üzerinde gezerken, birden ateş yakıp çamaşır yıkamak istedim. Çamaşıruları kazana koydum. Kibrit bulamadım. O anda, ölmüş olan dayımların evi belirdi. Gittim kapıyı çaldım. Dayımın yüzü hiç görünmüyordu ve kapkara, uzun bir elbise giymiş, namaz kılıyordu. Bana ses verdi. Dedi ki, “Ne arıyorsun?” kibrit istedim. Ateşi yaktım. Dayımın adı: Abdullah Duran’dır. Dayım öleli 12 sene oluyor.”

***

A/16) “Üniversite son sınıfta imtihanlara hazırlanıyordum. Çok zor bir dersimiz vardı. Geçebileceğime inanamıyordum. Daha önce bu dersten imtihana giren arkadaşlarım çok çalıştıkları hâlde başarılı olamamışlardı.

İmtihan olmadan önceki akşam rahmetli dedemi gördüm. Bana heyecanlanmamamı söyledi ve bir arkadaşımın ismini verdi. İmtihana bu arkadaşımın önce girersem yalnız o zaman başarılı olabileceğimi söyledi. Hakikaten de imtihan günü dedemin ismini verdiği arkadaşım hastalandı ve imtihana giremedi. Ben ondan önce girdim ve başarılı oldum.”

***

(R) maddesi ile ilgili olanlar:

R/1) “Azrail insana görününce ya o insanın canını alır ya da ömrünü uzatır. Benim annem gördüğünü söylüyor. Bir sabah namaza kalkmış. Namazı bitirip yatacağı sırada uzun siyah cübbeli biri gelmiş, kapının kuytusunda dikilmiş. Annem üç Kulhü bir Elham okumuş, hemen kaybolmuş. İmdi annem 87 yaşında ömrünün o yüzden uzun olduğunu söylüyor.”

***

R/2) “Dedemin Kemal Kaya (Onbaşı) isimli bir arkadaşı ölmüş. Yıkamışlar gömmüşler. Gömüldükten tam yarım saat sonra “Kopuk” takma adlı Hüseyin Pehlivan tam mezarın yanından geçerken mezardan bazı sesler duymuş ve elleriyle hemen mezarı kazmaya başlamış, havasızlıktan ölmek üzere olan Kemal Kaya’yı kurtarmış. Kemal Onbaşı ayağa kalkıp evine gitmiş. Evde oğlunun ahretten geri geldiğini zanneden anası oğlunu karşısında görünce bu sefer kendisi esastan ölmüş.”

***

R/3) “Erzincan’da Paşa isminde yaşlı bir adam ölmüş. Adamın cenazesini kaldırmak için hazırlıklar yapılırken karşı köyden Kâzım isminde bir adam bu köye gelmiş. Kalabalığı görünce kimin öldüğünü sormuş. Ölenin ismi söylenince adam şaşırılmış “Köye girmeden önce mezarlığın temeli üstünde biz Paşa’yla oturup uzunca bir süre konuştuk, o mezarlıkta kaldı ben buraya geldim.” demiş. Bu olayı ölenin temiz kalpli olduğundan, ruhunun kendinden önce mezarlığa gittiği şeklinde yorumlamışlar.”

***

R/4) “Köyümüzde Fatma Teker adında bir kadın vardı. Nihal adında 5-6 yaşlarında bir kız çocuğu ile yaşardı. Kocasını trafik kazasında ölmüştü. Bir köy düğününde seken bir kurşun Nihal’i öldürdü. Fatma hanım perişan oldu. Günlerce ağladı. O da bir buçuk iki yıl sonra hastalanarak öldü. Bazen mezarından hıçkırık sesleri geldiğin söylerler.”

***

R/6) “Eskişehir’de şeker fabrikası çiftliğinde yapılacak bir inşaat için arazi belirleniyor. Görevliler arazide bazı kayaların olduğunu, bir kepçe ile bunların çıkarılması gerektiğini söylüyorlar. Kepçe getiriliyor ve bir tanesi hariç hepsi çıkarılıyor. Bir ucu toprakta olan bu kayanın çıkarılması için hayli uğraşıyorlar. Kaya ne parçalanabiliyor ne de çıkarılabiliyor. Sonraları kayanın taş değil mezar olduğu anlaşılıyor.”

***

R/6) “Hatice Hanım’ın kayınvalidesi çok hastaymış. Artık herkes ölmesini bekliyormuş ve kadın bir akşamüstü ölmüş. Gelini cenazesi kaldırıldıktan sonra evin her tarafını temizlemeye hatta duvarlarını bile yıkamaya başlamış. Bunu gören kocası öfkeyle, niye böyle yaptığını sorunca önce söylemek istememiş. Fakat kocası çok ısrar etmiş. Hatice Hanım da annesi ölürken Azrail’in baltayla geldiğini, onun duvarlara vurarak evin tüm duvarlarını kan içinde bıraktığını, öldükten sonra bu kanları temizlemesi gerektiğini için yıkadığını söylemiş.”

***

R/7) “Bir gün annemi rüyamda gördüm. Ona öbür dünyanın nasıl olduğunu, rahat olup olmadığını sordum. Yüzüme bakıp bir şey söyleyemem der gibi başını salladı. “Keşke nalla mih arasında olsaydım da dünyada olsaydım.” dedi.

***

R/8) “Tokat’ta yaşayan bir Ermeni demirci varmış. Dini ayrı olmasına rağmen İslam dinine büyük saygısı varmış. Her ezan okunuşunda bütün işini bırakır, sonuna kadar ezanı dinler ve sonra yine işine dönermiş. Öldükten sonra cenazesi taşınırken ezan okunmaya başlamış. Tüm çabalara rağmen tabutu ezanın bitimine kadar yerinden kıpırdatamamışlar.”

***

R/9) “Otuz yıl kadar önce Mardin’de bahçede çalışırken, Abbasoğlu lakabı ile tanınan Halil dedemiz ölür. Ölümü orada bulunanlar tarafından Mardin’e diğer akrabalara iletilir. Tüm ailenin ileri gelenleri bahçeye gidiyorlar. Ölü yıkayıp üzerine bir örtü seriyorlar. Kefen almaya bir kişi Mardin’e dönüyor. Kefeni alıp bahçeye giderken yolda rastladığı bir akrabası, gerek kalmadığını, kefeni geri götürmesi gerektiğini söylüyor. Fakat adam inanmayıp telaşla bahçeye gittiğinde, gerçekten dedenin yaşadığını görünce çok şaşırıyor. Dedemize neler olduğunu sorduğumuzda ise bize “Öldüğümde yanıma iki melek geldi ve kendi aralarında konuştular. Biri diğerine “Bu Heleko lakabıyla tanınan Halil değil.” dedi ve tekrar canlandım dedi. Ertesi gün Mardin’e inildiğinde Heleko Halil ölmüştü. Ondan sonra dedemiz yirmi yıl daha yaşadı.”

***

R/10) “Gonya’da adamın birinin üç dene gızı varmış. Garısı dördüncü çocuğuna gebeymiş. Adam, garısına “Eğer bu da kız olursa oturup çocuğu kesceksin.” demiş. Kadın kız doğurmuş, gine kız olduğu için adamın söylediğini yapcağımış. Çocuğu kesmek için eline almış. Birden yeni doğmuş çocuk dillenmiş, “Anne beni sen kesme, babam kessin, günahıma babam girsin.” demiş. Adam da oturmuş öfkelenen çocuğu kesmiş. Çocuk öldüğü anda adam kendi sıfatında ürmeye başlamış. Gayrı konuşamamış, hep ürüyormuş. Bi kenara bağlamışlar, gelen giden bakmış.”

***

R/11) “Bir kız çocuğu torbaya azık koymuş, tarlaya götürürken başına güneş geçmiş. Uzun bir uğraştan sonra ayılan çocuk annesine “Anne, ablamın yanına gitmek istedim, fakat o beni yanına almadı.” demiş.

Bunun üzerine annesi de “Kızım bir ablan vardı, fakat sen doğmadan önce öldü.” demiş. Bu olaydan bir süre sonra çocuk ölmüş.”

***

R/12) “Kayseri-Pınarbaşı’nın Gülabi köyünde bir tepe üzerinde bir kale vardır. Kalede hangi tarihlerde yaşadıkları kesinlikle bilinmeyen kişiler söz konusu edilirler.

Kesikbaş (Bu sonradan konulan bir isim) ve karısı sözü edilen kalede saltanat sürmektedirler. Kesikbaş bir gayrimüslim, Melik de emrinde çalışan bir müslümandır.

Günlerden bir gün savaş çıkar, Melik’e çok güvenen Kesikbaş her şeyi onun sorumluluğuna bırakarak savaşa gider. Melik bir gün Kesikbaş’ın karısına “Rüyamda Kesikbaş’ı gördüm, yemek istiyordu, ona yemek götüreyim.” der. Kadın da içinden yemek göndermeyi düşünürmüş, olur diye cevaplar ve Melik’in bir ermiş olduğuna

inanır. Yemeği hazırlar, altın kaplara koyar. Melik alır ve daha yemekler soğumadan Kesikbaş'a ulaştırır. Kesikbaş kapları geri göndermeye gerek görmez ve Melik kapları almadan geri döner. Kadın ise Melik'ten kuşkulandır ama bir şey söylemez. Savaş bitip de Kesikbaş altın kaplarla geri dönünce kadın Melik hakkında kötü düşündüğü için utanır.

Bir zaman sonra kale düşman tarafından istilaya uğrar. Kesikbaş başı kesilerek öldürülür (Kesikbaş adı buradan gelir). Karısı da öldükten sonra Kesikbaş'ın vasiyeti üzerine yönetim Melik'e kalır ve Melik, Şah olur.

Melikşah'ın Kesikbaş'a karşı dostça duyguları vardır. Bu yüzden öldüğünde Kesikbaş'ın yanına gömülmek ister.

Ölünce vasiyeti yerine getirilir. Bir kayalığın içindeki mağaranın üç kat altındaki türbeye konur (Kesikbaş'ın burada yalnızca -başı bulunabildiği için- başı vardır). Türbede ayrıca Kesikbaş'a ve karısına ait değerli ziynetler ve bir de çocuk beşiği bulunmaktadır.

Sonraları bu türbe düzenlenmiş ve lahit kısmına iniş yasaklanmıştır. Bu düzenleme sırasında aşağı inen bekçi, lahitin içindeki Melikşah'ın cesedini görür ve çok şaşırır. Çünkü aradan geçen çok uzun yıllara rağmen ceset hiç bozulmamıştır. Teni pespembe, sanki uykuda bir insan kadar canlı görünümündedir. Ve başka kişiler de benzer söylentiler anlatırlar, bu konuda.

Yine aynı konuda, araştırma yapıyoruz diyerek lahit kısmına inen iki soyguncu, buradaki beşiği ve bazı ziynet eşyalarını çalarlar. Beşiği bir başka kente götürüp orada satarlar. Ama bu beşik ortadan kaybolur, daha sonra türbenin bekçisi beşiği yeniden mağarada görür. Beşiğin kendiliğinden geri geldiğini söylerler.

Şimdi ise bu yasaktır.”

R/13) “Bundan kırk yıl öncesinde Bitlis'te yol çalışmaları varmış. İşçiler çalışma sırasında birdenbire büyük bir gürültü duymuşlar. Yol kenarındaki kayalar aşağıya doğru kopup düşmeye başlamış. Bu arada toz toprak havaya kalkmış. Birden orada kanlı elbiseler içinde bir şehit görünürmüş. Ortalık toza, dumana boğulmuş, millet kıyamet kopuyor sanmış. Sonra orada hemen bir yol oluşuvermiş. Hem de işçilerin bir ayda bile bitiremeyecekleri bir yol... Toprağın, yolun üstünde de kanlı bir alan belirivermiş.”

***

R/14) “Adamın biri hastalanmış, yatakta yatarken yanına Azrail gelmiş ve adama ‘Senin canını almağa geldim.’ demiş. Adam da ona ‘İzin ver, kelimeişahadet getireyim.’ demiş. Azrail izin verince kelimeişahadet getirmekten vazgeçmiş. Son isteği bu olduğu için Azrail oradan ayrılmış ve zamanın geçmesini beklemiş. Adam da o günden sonra çok dikkat etmiş. Ancak bir gün, bir toplantı sırasında dinî konular açılmışken sözünü unutmuş ve kelimeişahadet getirmiş ve hemen oracıkta ruhunu teslim etmiş.”

***

R/15) “Sungurlu ilçesi Mantıkçıoğlu camisi müezzini bizlerin cami bahçesine ve içine girmemizi istemiyordu. Çünkü o zamanlar küçüktük ve caminin içindeki mezarların üzerinde de oynuyorduk. Müezzini amca da bize çok kızılıyordu. Bir gün yine caminin avlusunda oynarken bizi yakaladı, çok korktuk dayak yiyeceğiz diye. Ama o bizi etrafına topladı ve şunu anlattı:

Geçenlerde, epey eskiden yine çocuklar burada oynarken çocuğun biri bir mezar taşına tekme atıp küfür etmiş. Hemen ertesi gün çocuğun yüzüne ve ayaklarına felç gelmiş, konuşamaz ve yürüyemez olmuş. Sizleri de böyle bir felaketten korumak için size kızılıyorum.

O günden sonra bizler de bir daha cami avlusunda oyun oynamadık.”

***

R/16) “Yaşlı kocam ölüm döşeğinde beklerken gece bir anda yatağından doğrulup kelime-işahadet getirmeğe başladı. Kendisine ‘Ne oluyorsun?’ dediğimde ‘Azrail geldi, ben gidiyorum.’ dedi ve ruhunu teslim etti.”

***

R/17) “Köyde ermiş olarak bilinen ebem ölüm döşeğinde iken, yaz günü babamdan kar istemiş. Babam da ‘Şimdi yaz, kar bulunmaz.’ dediyse de ebem karın bulunduğu yeri tarif etti ve ‘Ölümüm çok yakındır, hemen karı yetiştir.’ dedi. Babam gitti, karı getirdi. Ebem de alalecele karı yedikten sonra ruhunu teslim etti.”

***

R/18) “Ardanuç’un Harmanlı köyünde bundan 70 yıl kadar önceleri birlikte yaşayan gelin kaynana hiç geçinememişler. Kaynana komşularına ‘Şu gelinimden üç gün fazla yaşasam da dünyada ahım kalmaz.’ dermiş. Gelini de ‘Kaynanamdan üç gün fazla yaşasam da, şöyle kendi evimde kendi başıma yaşasam, hiç gam yemem.’ dermiş. Sonunda gelin ölmüş, arkasından üç gün geçince de kaynanası ölüvermiş.”

***

R/19) “Toprağına ağır gelmesin; hayatta iken kendisi çok dedikoducu, herkesi birbirine katan, eli uzun, huysuz, kısaca kötü huylu olarak tanınırdı. Ölünce, yıkanırken bir köşeden baktık; dili şişmiş, ağzı bir karış açıktı. Bu dedikodu yapmasındandır, dediler. Sonra kefenleyip tabuta koydular. Fakat karnı o kadar şişmişti ki, tabutun kapağı kapanamadı. Bunun, sağ iken haram yemesinden olduğu işarettir, dediler.”

***

R/20) “Kadının biri ölmüş, dinsel işlemler yapılmıyormuş. Gömmek için bir mezar kazmışlar, ama içinde bir yılana çöreklenmiş duruyormuş. Başka bir mezar yeri açmışlar, orada da bir yılana rastlamışlar. Nereyi kazdırsa hep bir yılana olduğunu görmüşler. Onun üzerine hoca, ‘Onun dünyadaki ameli iyi değilmiş, kaderi böyleymiş.’ demiş ve ilk kazılan mezara yılana üzerine onu gömmüşler. Buna kadının sağlığında hiç sevap yapmadığını, kötülükler yaptığı için sebep olduğunu söylediler.”

***

R/21) “Bursa’da oturan genç bir çocuk iş için İzmir’e gidecekmış, otobüs biletini erkenden almış, evine gelmiş. Annesine, ‘Ben bugün İzmir’e gideceğim. Daha vakit var, şurada iki saat uyuyayım, sen beni kaldır.’ diyor. Annesi de ‘Aman oğlum, bu gece rüyamda yaşlı bir adam ‘Senin oğlun trafik kazasında ölecek.’ dedi. Ne olur gitme.’ diyor. Oğlu da ‘Anne ben böyle şeylere inanmam.’ diyor ve yatıyor. Ama anne yüreği dayanmıyor ve oğlunu iki saat sonra uyandırmıyor. Oğlu bir uyanıyor ki, otobüsün hareket saatini çoktan kaçırmış, annesine kızıyor ve sinirle gidip yatağına tekrar yatıyor.

O sırada radyoda haberler okunuyor. “Bursa-İzmir karayolunda trafik kazası oldu, hiç kurtulan olmadı.’ denilince, anne sevinçle oğlunun yanına gidiyor. ‘Oğlum, uyan uyan... Bak, gördün mü, iyi ki gitmemişsin.’ diyor. Fakat bakıyor ki, oğlu gözünü şöyle son defa açıp kapıyor ve ölüyor. Kadın çılgık çılgığa bağırılmaya başlıyor. Alın yazısından kaçılmazmış, deyip ağlıyor.”

***

R/22) “Doktorun biri, yoldan geçerken bir evden dışarıya köpüklü sabun sularının aktığını görünce oradaki çocuklara sormuş, ‘Burada ne oluyor?’ diye. Orada bir ölünün yıkandığını çocuklar söyleyince doktor ‘Ölü yıkanırken suyu yere akınca köpürmez.’ diyor ve içeriye girip ‘Müsaade edin, bir de ben bakayım.’ diyor. Ölü olarak yıkanan kadınımış ve üstelik hamileymiş. Doktor kadını muayene edince onun ölmediğini anlamış. Karnındaki bebek annesinin kalbine giden damarı eliyle tutmuş, onun için kadının kalp atışları yavaşlamış ve öldü sanılmış. Doktor hemen kadının teninden bebeğin vücuduna degecek kadar bir iğneyi değdirivermiş. Bebek de elini çekmiş, kadının nabzı normale dönmüş, canlanmış.”

***

R/23) “Ceviz ağacının altında iki kadın otururken yıldırım düşüyor. Kadınlardan birisi hemen ölüyor ve diğersinin üzerine düşüyor. O da kendisini öldü ve mezarda zannediyor. Gelenler de onların ikisini de öldü sanıp hastaneye götürüyorlar. Morga kaldırılan iki kadından biri ertesi sabah kendine geliyor ve diğeri gömülüyor. Canlı kalan kadın hastanede tedaviye alınıyor, ancak yüzünde ve ayağında siyah lekeler kalıyor.”

***

R/24) “Sevim isminde bir kadının bir gün kapısı çalınıyor. Kapıyı bir açıyor. Yaşlı, bembeyaz uzun sakallı bir adam. Onu dilenci sanıp kapıyı kapatıyor, içeri girip para arıyor. Parayı alp da tekrar kapıyı açınca bir bakıyor ki, adam yok. Aşağı iniyor. Adam orada da yok. ‘Bu adam beş dakika içinde nereye gitti, kayboldu.’ diyerek komşularına da soruyor. Onlara hiç uğramamış, kimseyi görmemişler. İçine bir korku geliyor, ‘Ona kötü davrandım.’ deyip üzülüyor. Sonradan ‘Hiç öyle upuzun bembeyaz sakallı, nur yüzlü birisini daha önce görmemişim.’ diyor. Ertesi günü kendisi banyoda benzinle pantolon silerken odada yanan soba benzinden parlıyor ve bir çocuğı çıkan yangında ölüyor. Diğers çocuğunun da ödü patlıyor. Çok üzülüyor. Olanları o yaşlı adama kötü davranmasına yorumluyor ve o damın ermiş bir kişi olduğuna inanıyor.”

***

R/25) “Adamın biri ölmüş ve yanında yatan diğer ölülerin rahatını gördükçe hep Allah’tan kendisini yedi gün diriltmesini istemiş. Allah bu kulunun dileğini kabul etmiş ve adamı yedi gün için diriltmiş. Adam fırınlar dolusu ekmeğe yaptırmış ve mezarının içine doldurmuş. Bir gün yine mezarına ekmeğe götürürken yanmış olan ekmeği fakir bir adama vermiş. Yedi günlük ömrünü tamamlayan adam yeniden mezara konmuş. Mezara konulduğunda daha önce mezara koyduğu ekmeklerin yerinde sadece yanık bir ekmeğe bulmuş. Bunun daha önce fakire verdiği ekmeğe olduğunu anlamış ve bu dünyadan sadece iyiliklerin öteki dünyaya gittiğini anlamış.”

ÖLÜ VE ÖLÜMLE İLGİLİ ANLATILAR KATALOĞU KAYNAK KİŞİ BİLGİLERİ

A) maddesi ile ilgili olanlar :

- 1/a. Fatma Sefercioğlu
- b. Nevşehir, 65 yaşında, orta okul mezunu, ev kadını
- c. Nevşehir’de duymuş, ancak nerede ve ne zaman hatırlamadı
- d. Ankara, 26.1.1980, Orhan Sefercioğlu

***

- 2/a. Mürvet Hızlan
- b. Aydın, 49 yaşında, ev kadını
- d. Aydın, 27.7.1979, Yaşar Kökver

***

- 3/a. Ayşe Hanım Canbeldek
- b. 30 yaşında, ev kadını
- c. Aydın’a ablasının yanına gittiğinde duymuş
- d. Aydın, 26.7.1979, Yaşar Kökver

***

- 4/a. Fikriye Gündoğdu
- b. Rize, 58 yaşında, tahsilsiz, ev kadını
- c. Koçhisar’da 1952 yılında kendisi Elmas Hanım’dan dinlemiş
- d. Ankara, 20.9.1980, Fatma Erbişim

***

5/a. Fatma Karaca

b. Aydın, 44 yaşında, ilkokul mezunu, ev kadını

c. Olayı kendi yaşamış

d. Aydın, 28.7.1979, Yaşar Kökver

***

6/a. Kerime Özgen

b. Çubuk-Ankara, 58 yaşında, okur yazar, ev kadını

c. Anlattığını yakınlarından duymuş

d. Ankara, 14.3.1997, Nevzat Gözaydın

***

7/a. Fatma A.

b. Yozgat, 1934, ortaokul mezunu, ev kadını

c. Yozgat'ta kendi başından geçmiş

d. Ankara, 1.5.1989, Nevzat Gözaydın

***

8/a. Zekiye Mete

b. Sungurlu, 1934, ilkokul mezunu, ev kadını

c. Kendisi olaya Sungurlu'da 1977 yılında tanık olmuş

d. Sungurlu, 21.5.1982, Ömer Kebapçioğlu

***

9/a. Sevim Karcı

b. İzmir, 1908, sadece okuyor, ev kadını

c. Kendisi olaya tanık olmuş

d. Ankara, 14.9.1993, Salih Kara

***

10/a. O. Faik Boran

b. Yozgat, 1908, yüksekokul mezunu

c. Anlattığı kendi başından geçmiş

d. Etlük-Ankara, 21.3.1982, H. Mehmet Tanşu

***

- 11/a. Hatun Koç
b. İskenderun, 1931, tahsilsiz, ev kadını
c. İskenderun'da kayınvalidesinden duymuş
d. İskenderun, 31.10.1980, Selim Aslan

***

- 12/a. İlhan Tek
b. Afyon, 1929, ortaokul mezunu, işçi emeklisi
c. Ankara'da bir yakınından duymuş.
d. Ankara, 8.11.1999, Nevzat Gözaydın

***

- 13/a. Nazife Demir
b. Ankara, 60 yaşında, ilkokul mezunu, ev kadını
c. Kendi başından geçmiştir
d. Ankara, 28.3.2002, Nevzat Gözaydın

***

- 14/a. Sabahat Küçükgüngör
b. Ankara, 1935, ilkokul mezunu, ev kadını
c. Ankara'da 1974 yılında kendi başından geçmiştir
d. Ankara, 21.2.1982, Birşat Akyazılı

***

- 15/a. Şefika Tütün, lakabı Şerife Bacı
b. Adıyaman, 63 yaşında, tahsilsiz, ev kadını
c. 15 Şubat 1982'de görülmüş
d. Adıyaman, Şubat 1982 sonu, Pervin Döşkaya

***

- 16/a. Güngör Özgenç
b. Bolu, 69, yüksekokul, emekli
c. Bizzat başından geçmiştir
d. Ankara, 14.6.1988, Nevzat Gözaydın

***

R) maddesi ile ilgili olanlar:

1/a. Zehra Kutlu

b. 54 yaşında, emekli öğretmen

c. Kendi başından geçmiş

d. Konya, 1818.1982, Yaşar Çalık

***

2/a. Tahir İgan

b. Kaleköy-Amasya, 75 yaşında, okur yazar, bahçıvan

c. Aynı yerde çocukluğunda duymuş

d. Amasya, 4.4.1982, Zafer Yağmur

***

3/a. Bekir Koçhan

b. Erzincan, 49 yaşında, ilkokul mezunu, serbest

c. Olayı babasından duymuş

d. Ankara, Nisan 1982, Nurten Aktuna (Koçhan)

***

4/a. Hasan Hüseyin Güler

b. Söğüt, 45 yaşında, memur

c. Kendisi Söğüt'te bizzat yaşamış

d. Söğüt, Şubat 1982, Emine Özgen

***

5/a. Sinan Ayaz

b. Eskişehir, 49 yaşında, ilkokul mezunu, memur

c. Eskişehir, 1980 yılında kendi yaşamış

d. Eskişehir, 2.1.1982, Emine Özgen

***

6/a. Nezahat Yıldırım

b. Eskişehir, 50 yaşında, ev kadını

c. Mehmet Doğan'dan 1942 yılında duymuş

d. Eskişehir, 5.1.1982, Emine Özgen

***

- 7/a. Süheyla Alkın
b. Tokat, 1933, öğretmen
c. Tokat'ta 1980 yılında kendisi yaşamış
d. Tokat, Ocak 1981, Elif Başarır

***

- 8/a. Mürüvvet Susoy
b. Tokat, 1934, ev kadını
c. Tokat'ta altı yıl kadar önce duymuş
d. Ankara, Ocak 1982, Elif Başarır

***

- 9/a. İsmail Doğmuşöz
b. Mardin, 1932, ilkokul mezunu, serbest
c. Bizzat kendisi yaşamış
d. Ankara, 8.4.1982 Ali Pirim

***

- 10/a. Mehmet Demir
b. Konya, 1920 doğumlu, ilkokul mezunu, kahveci
c. Konya'da 2-3 yıl kadar önce duymuş
d. Bolvadin, 27.3.1982, Şerife Doğruöz

***

- 11/a. Yusuf Kocabaş
a. Çerkeş, 1926, öğretmen okulu mezunu
b. Öğretmenlik yıllarında duymuş
c. Ankara, 21.3.1982, Rahime Yeşim Ersoy

***

- 12/a. Ahmet Kara
b. Kayseri, 1929, okur yazar, serbest
c. Çevresinde uzun yıllardan beri anlatılmış
d. Kayseri, 12.2.1982, Abdullah Erol

***

- 13/a. Şıhlar sülalesinden Davudların Ayşe Hanım
b. 79 yaşında, eski yazı bilir, ev hanımı, Bitlis doğumlu
c. Olay Bitlis'te geçmiş ve kendisi Şıh Şemsettin'den duymuş
d. Ankara-Seyranbağları, 9.4.1982, Mehmet Yaman

***

- 14/a. Hasan Albayrak
b. Kastamonu, 1918 doğumlu, ilkokul mezunu, şoför
c. Bir şoför arkadaşından, 1933 yılında duymuş
d. Ankara, Şubat 1982, Mehmet Gürcan

***

- 15/a. Yusuf Sami Ünsal
b. Sungurlu, 1935, yüksekokul mezunu, öğretmen
c. Sungurlu'da bizzat yaşamış, 1943'lerde duymuş
d. Çorum-Sungurlu, 3.4.1982, Ömer Kebapçioğlu

***

- 16/a. Telli Ağa
b. Avdanlı Köyü-Bâlâ/Ankara, 1913 d., tahsili yok, ev hanımı
c. Olayı Ergin Köyü-Bâlâ'da bizzat yaşamış, 1974'te
d. Ergin Köyü-Bâlâ, Mart 1982, Sadık Güneş

***

- 17/a. Şerife Kılıç
b. Ergin Köyü-Bâlâ/Ankara, 1943 d., tahsilsiz ev hanımı
c. Aynı köyde 1959'da olaya kendi tanık olmuş
d. Ergin Köyü-Bâlâ, Mart 1982, Sadık Güneş

***

- 18/a. Nezahat Köker
b. Ardanuç, 1941 d., ilkokul mezunu, ev hanımı
c. Ardanuç'ta 1967'de, annesinden duymuş
d. Artvin, 15.2.1982, Sibel Ertürk

***

- 19/a. Nükhet Sever, Enfiyecilerin torunu
b. Peştere (Bulgatistan), 1920 d., rüşdiye mezunu, ev hanımı

- c. Peştere’de, 1935 yılında bizzat kendi görmüş
- d. İnegöl-Bursa, 23.2.1980, Gülten Yazıcı

***

- 20/a. Sevim Sevinç
- b. Eskişehir, 1922, ilkokul mezunu, ev hanımı
- c. Eskişehir’de, 1945 yılında kaynanası Feride Sevinç’ten duymuş
- d. İnegöl-Bursa, 18.2.1980, Gülten Yazıcı

***

- 21/a. Nurdiye Aktaş
- b. İnegöl-Bursa, 1911, okuma yazma biliyor, ev hanımı
- c. İnegöl’de 45-50 yaşlarında iken Nigar adlı bir arkadaşından duymuş
- d. İnegöl-Bursa, 19.2.1980, Gülten Yazıcı

***

- 22/a. Kadriye Çepel, mobilyacı Çepel’in hanımı
- b. Deydinler Köyü-İnegöl-Bursa, 1941, ilkokul mezunu, ev hanımı
- c. Bursa’da, beş altı yıl önce amcasının hanımından duymuş
- d. İnegöl-Bursa, 5.2.1980, Gülten Yazıcı

***

- 23/a Hatice Eyi
- b. Deydinler Köyü-İnegöl/Bursa, 1920, ilkokul mezunu, ev hanımı.
- c. Anlattığı 1970 yılında kendi köyünde başından geçmiş
- d. İnegöl-Bursa, 28.2.1980, Gülten Yazıcı

***

- 24/a. Halime Gürel, Yahudi Yusuf’un kızı
- b. Trabzon, 1931, ilkokul mezunu, ev hanımı
- c. Anlattığımı on beş yıl kadar önce bizzat Sevim Hanım’dan duymuş

***

- 25/a. Safiye Pekmezci
- b. Kastamonu, 80 yaşında, tahsilsiz, ev hanımı
- c. Kastamonu’da yaygın olarak anlatılırken duymuş
- d. Ankara, 28.2.1980, Gül Eryaşar.

